

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาของไทยมีประวัติมาแต่โบราณกาล จากหลักฐานในหอสมุดแห่งชาติฝรั่งเศสที่กรุงปารีสพบว่าไทยมีอักษรของตนเองใช้ตั้งแต่สมัยนานเจ้า แสดงว่ามีการศึกษาที่สืบต่อกันมานาน แต่ไม่สามารถค้นหาหลักฐานใด ๆ มาอ้างอิงได้ว่า การศึกษาของไทยในยุคนั้นมีรูปแบบเป็นอย่างไรและมีความก้าวหน้าเพียงใด เมื่อไทยถอยร่นมาตั้งกรุงสุโขทัยพอขุนรามคำแหงได้ประดิษฐ์ลายสือไทยหรืออักษรไทยขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1๘26 อันเป็นรากฐานของตัวอักษรไทยในปัจจุบัน การศึกษาในสมัยนั้นรัฐและวัดเป็นหน่วยให้ความรู้แก่ประชาชน ในสมัยกรุงศรีอยุธยาการศึกษาเปลี่ยนรูปไปจากสมัยสุโขทัย คือ การศึกษาโดยทั่วไปขึ้นอยู่กับวัดเป็นสำคัญ ในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชการศึกษาได้เจริญจนถึงขีดสุดคงจะเห็นได้จากการเริ่มส่งนักเรียนไปศึกษาวิชา ณ ประเทศฝรั่งเศส การมีตำราวิชาการหลายประเภทเกิดขึ้น เช่น โหราศาสตร์ คาราศาสตร์ แพทยศาสตร์ การก่อสร้าง นิติศาสตร์ และวิชาพลศึกษา(การชกมวย หมอนวด การฟันดาบ ตีกระบี่กระบอง) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแบบสอนอ่านเริ่มแรก คือ หนังสือจินตคณิตที่เกิดขึ้นอีกด้วย ในสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นวัดยังคงเป็นศูนย์กลางให้ความรู้แก่ประชาชน ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงโปรดเกล้าฯให้สร้าง "โรงเรียน" ขึ้นเป็นสถานที่ให้การศึกษแก่ประชาชน ประกอบด้วยวิชาทางศาสนา และบริจาคนครราชสีมา¹

¹ วรวิทย์ วสันตสารกร, การศึกษาของไทย(กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2516), หน้า 6-10.

การศึกษาของไทยในสมัยโบราณซึ่งมีพระภิกษุสงฆ์เป็นครูนั้น การเรียนการสอนยังไม่มีระบบระเบียบ การสอนมุ่งให้อ่านหนังสือออก เขียนหนังสือได้ และคิดเลขเป็น จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเมื่อปี พ.ศ. 2411 การศึกษาของไทยได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต่อมาในปี พ.ศ. 2414 พระองค์ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้จัดโรงเรียนขึ้นในพระบรมมหาราชวังและให้ขุนนางในกรมพระอภัยมณีเป็นครูสอนหนังสือไทย คิดเลข และขนบธรรมเนียมราชการ โดยมีบุตรหลานของขุนนางข้าราชการเป็นนักเรียน นับเป็นโรงเรียนหลวงหรือโรงเรียนรัฐบาลแห่งแรกของประเทศไทย แม้การศึกษาได้เปลี่ยนแปลงขยายออกจากวัดจนถึงโรงเรียนแล้วแต่หลักสูตรรูปแบบที่เข้าใจกันในปัจจุบันยังไม่มี สิ่งที่ยึดถือเป็นแนวทางแทนหลักสูตรคือแบบเรียนหลวง ซึ่งอาจารย์ใหญ่คนแรกของโรงเรียนหลวงคือพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ได้แต่งแบบเรียนภาษาไทยขึ้น 1 ชุดมี 6 เล่ม คือ มูลบทบรรพกิจ วาหนิติกร อักษรประโยค สังโยคพิธาน ไวพจน์พิจารณ และพิศาลการีนา และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้ถือเป็นแบบเรียนหลวง¹ ต่อมาในปี พ.ศ. 2427 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับบุตรหลานของราษฎรขึ้นเป็นโรงเรียนแรกที่วัดมเหยงคณ์พาราม และต่อมาตั้งตามวัดต่าง ๆ อีกหลายแห่ง สำหรับการศึกษาในหัวเมืองทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นตามวัดในมณฑลต่าง ๆ สถิติเมื่อปี พ.ศ. 2428 มีโรงเรียนหลวงในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 42 โรงเรียน นักเรียน 1020 คน แขวงกรุงเก่า 4 โรงเรียน นักเรียน 253 คน แขวงนครเขื่อนขันธ์ 1 โรงเรียน นักเรียน 26 คน แขวงเมืองสมุทรปราการ 1 โรงเรียน นักเรียน 62 คน รวมโรงเรียน

¹ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ความเป็นมาของหลักสูตรสามัญศึกษา (พระนคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2504), หน้า 1-3.

20 โรง และนักเรียน 1363 คน¹ เมื่อมีจำนวนโรงเรียนมากขึ้นก็มีความจำเป็นที่
จะต้องมีระเบียบแบบแผนของขบวนการเรียนการสอนและการวัดผลเพื่อให้ได้มาตรฐาน
ในแนวเดียวกัน นับเป็นการเริ่มต้นของหลักสูตรตามความหมายในปัจจุบัน โศภทรง
โปรดเกล้าให้ประกาศการเรียนหนังสือและแบ่งการเรียนเป็น 2 ประโยค คือ
ประโยค 1 โดแก่ แบบเรียนหลวง 6 เล่ม ส่วนประโยค 2 โดแก่ การสอนลายมือ
หวัดและบรรจง เขียนหนังสือใช้วรรคตอนถูกต้องตามใจความไม่คงรูปแบบ ทานหนังสือ
ที่คัดลอกจากลายมือหวัด คัดสำเนาความและย่อความ แต่งจดหมาย แต่งปฏิญญา
ร้อยแก้ว วิชาเลข และทำบัญชี ซึ่งประกาศการเรียนหนังสือนี้ถือว่าเป็นหลักสูตรตาม
ความหมายในปัจจุบันเป็นฉบับแรก²

นักการศึกษาได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตรปัจจุบันไว้
ต่าง ๆ กัน เช่น อารี สัตหณี ใคอธิบายว่า "หลักสูตรหมายถึงประมวลประสบการณ์
ต่าง ๆ ที่โรงเรียนและครูสอนจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปตาม
ลักษณะที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้"³ ชำรง บัวศรี ใคอธิบายไว้ว่า "หลักสูตรหมายถึง
ประสบการณ์ทางการศึกษาที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น"⁴ อภิรมย์ ๗ นคร ใคอธิบายว่า

¹ สวัสดิ์ จงกอด, "วิวัฒนาการของการจัดบริหารการศึกษา," บทเรียน
จากการจัดการศึกษาในรอบร้อยปีที่ผ่านมา, พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2517), หน้า 130.

² กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. ความเป็นมาของหลักสูตรสามัญศึกษา,
หน้า 4-5.

³ อารี สัตหณี, "การนำปรัชญาไปใช้ในหลักสูตรและการเรียนการสอน,"
วารสารคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 8 (สิงหาคม-กันยายน, 2516): 28.

⁴ ชำรง บัวศรี, ทฤษฎีหลักสูตร ภาค 2 (พระนคร: โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์,
2504), หน้า 64.

"หลักสูตรคือประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งมวลที่เขวชนได้รับภายใต้การนิเทศของทางโรงเรียน บางที่จัดกลุ่มรวมกันเป็นลักษณะวิชาต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงอะไรบางอย่างที่ควรจะเรียนและการจะสอน"¹ สุมิตร คุณานุการ ได้ให้ความหมายไว้ว่า "ความหมายของหลักสูตรในระดับชาติหมายถึงโครงการให้การศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้"² และสุมิตร คุณานุการ ได้อธิบายต่อไปว่า "ความหมายของหลักสูตรในระดับโรงเรียน หมายถึงโครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน ไม่ว่าจะป็นภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้"³ และยุพา อุดมศักดิ์ ได้อธิบายไว้ว่า

หลักสูตรคือแผนของการเรียนการสอนซึ่งประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการศึกษาหรือจุดมุ่งหมายปลายทางของการเรียนรู้ในระยะเวลาหนึ่ง ๆ ซึ่งกำหนดไว้ในรูปพฤติกรรมที่วัดได้

2. วิธีการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวที่กำหนดไว้ ซึ่งหมายความถึงการพิจารณาคัดเลือก จัดรวบรวมและเรียบเรียงเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ดังจุดมุ่งหมาย โดยประหยัดเวลา กำลังงาน กำลังเงิน และทรัพยากรอื่น ๆ

3. การประเมินผล ซึ่งหมายถึงเกณฑ์วิธีการจัดและประเมินค่า⁴

จากความหมายของหลักสูตรปัจจุบันในทรรศนะของนักการศึกษาต่าง ๆ

¹ อภิรมย์ ๓ นคร, หลักการบริหารโรงเรียนมัธยม (ม.ป.ท., 2517), หน้า 44.

² สุมิตร คุณานุการ, หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2518), หน้า 2.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

⁴ ยุพา อุดมศักดิ์, "ข้อคิดในการติดตามผลบัณฑิตเพื่อปรับปรุงหลักสูตร," วารสารคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 7 (พฤศจิกายน, 2515): 23.

สรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึงแนวทางในการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนประสบสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา หลักสูตรจึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมให้วัตถุประสงค์ของการศึกษามีสัมฤทธิ์ผล แต่วัตถุประสงค์ของการศึกษาในแต่ละยุคแตกต่างกันออกไป ดังนั้นหลักสูตรจึงเปลี่ยนแปลงไปตามยุคต่าง ๆ เช่น

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศการเรียนเมื่อ พ.ศ. 2428 อันเป็นการเริ่มต้นของหลักสูตรในระยะแรกนั้น แนวทางการจัดการศึกษามุ่งฝึกหัดคนเพื่อเข้ารับราชการ เพราะในยุคนั้นกิจการของรัฐบาลกำลังขยายกว้างขวางออกไปจำเป็นต้องใช้คนมากขึ้น ต่อมารัฐบาลได้มองเห็นภัยของลัทธินิยมในการรับราชการ เห็นว่าถึงเวลาอันควรที่จะต้องจัดการศึกษาให้กว้างขวางออกไปจนได้ชื่อว่าเป็นการศึกษาแห่งชาติ¹ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมศึกษาธิการขึ้นในปี พ.ศ. 2430 ซึ่งต่อมาได้ยกฐานะเป็นกระทรวงธรรมการ เมื่อปี พ.ศ. 2435² ในปี พ.ศ. 2434 กรมศึกษาธิการได้ปรับปรุงหลักสูตรประโยค 2 โดยเพิ่มวิชาอีก 2 วิชาคือ ไวยากรณ์และการตีลูกคิด และปี พ.ศ. 2438 กระทรวงธรรมการได้ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนโดยแบ่งระดับการเรียนเป็น 3 ประโยค ดังนี้ ประโยค 1 ใช้เวลาเรียน 3 ปี ประโยค 2 ใช้เวลาเรียน 3 ปี และประโยค 3 ใช้เวลาเรียน 4 ปี วิชาที่เรียนเพิ่มได้แก่ ภูมิศาสตร์ พงศาวดาร

¹กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2507 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507), หน้า 225.

²สวัสดิ์ จงกล, "วิวัฒนาการของการจัดรูปแบบบริหารการศึกษา," บทเรียนจากวงการจัดการศึกษาในรอบร้อยปีที่ผ่านมา, หน้า 180.

วิทยาศาสตร์ และอังกฤษ¹ ต่อมาในปี พ.ศ. 2441 เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว.เปีย มาลากุล) ได้เสนอโครงการศึกษาตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว² สาระของโครงการศึกษาได้ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนโดยแบ่งการเรียนออกเป็น 2 สาย คือ สามัญศึกษากับการศึกษาพิเศษ ซึ่งสามัญศึกษาแบ่งการเรียนเป็น 4 ระดับ ได้แก่ มุอศึกษาเป็นการศึกษาชั้นแรกเริ่มเรียนในโรงเรียนบูรพาและโรงเรียน ก.ช.นโมคามวัด ประถมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ภาคภาษาไทยเบื้องต้นชั้นต่ำใช้เวลาเรียนในโรงเรียนไทยเบื้องต้นชั้นต่ำ 3 ปี และภาคภาษาไทยเบื้องต้นชั้นสูงใช้เวลาเรียนในโรงเรียนไทยเบื้องต้นชั้นสูง 3 ปี มัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 สาย คือ มัธยมไทยใช้เวลาเรียนในโรงเรียนไทยเบื้องต้น 4 ปี และมัธยมไทยอังกฤษใช้เวลาเรียนในโรงเรียนไทยอังกฤษเบื้องต้น 4 ปี ในโรงเรียนไทยอังกฤษเบื้องต้นอีก 4 ปี สกศวิทยาลัยจะจัดชั้นเรียนต่อเนื่องจากระดับมัธยมศึกษา การศึกษาพิเศษได้แก่การฝึกหัดอาจารย์ ศิลป กฎหมาย การแพทย์ การช่าง การค้า และการเพาะปลูก ซึ่งจัดเป็นโรงเรียนหรือวิทยาลัยเฉพาะวิชา³ โครงการศึกษานี้เป็นเพียงฉบับร่าง หลังจากปรับปรุงแก้ไขแล้วในปี พ.ศ. 2445 ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม⁴ คือจัดให้การศึกษา

¹อารี สัมหลวี, "วิวัฒนาการของหลักสูตรและระเบียบวิธีการเรียนการสอน," บทเรียนจากการจัดการศึกษาในรอบร้อยปีที่ผ่านมา, หน้า 271.

²กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ความเป็นมาของหลักสูตรสามัญศึกษา, หน้า 9.

³สวัสดิ์ จงกล, "วิวัฒนาการของการจัดรูปบริหารการศึกษา," บทเรียนจากการจัดการศึกษาในรอบร้อยปีที่ผ่านมา, หน้า 101-102.

⁴กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ความเป็นมาของหลักสูตรสามัญศึกษา, หน้า 10.

เฝียงใหม่มีความรู้เป็นขั้นแคว้นก้าวทั่วไปเป็นขั้นต้นเรียกว่า "ประถมศึกษา" และสอบ
 ไล่ประโยค 1 เป็นการเสร็จการเล่าเรียนไปคนหนึ่ง ต่อจากนั้นจัดให้การศึกษา
 ชั้นกลางสำหรับเล่าเรียนวิชาความรู้เพื่อเป็นแนวทางในการทำมาหาเลี้ยงชีพได้กล่าว
 การศึกษาชั้นประถมศึกษา ซึ่งอาจจะทำราชการเป็นเสมียนหรือจะศึกษาต่อในโรง-
 เรียนการศึกษาพิเศษจะได้ประกอบอาชีพตามสาขาวิชาพิเศษนั้น ๆ ต่อไป เรียกการ
 ศึกษาในระดับกลางนี้ว่า "มัธยมศึกษา" และสอบไล่ประโยค 2 เป็นการเสร็จการเล่า
 เรียนไปอีกคนหนึ่ง หลังจากนั้นจัดให้เป็นการศึกษาชั้นสูงสำหรับเรียนภาษาไทยและ
 ภาษาอังกฤษประเทศหรือวิชาสามัญอื่น ๆ ด้วย เรียกว่า "อุดมศึกษา" และสอบไล่ประ-
 โยค 3 เป็นการเสร็จการเล่าเรียนไปอีกคนหนึ่งรวมเป็นสามัญศึกษามัธยมศึกษา นอก
 จากนี้ยังจัดให้มีวิชาสามัญอีก 3 ชั้น คือ ประถมศึกษาพิเศษ มัธยมศึกษาพิเศษ และ
 อุดมศึกษาพิเศษ สำหรับเรียนความรู้พิเศษต่าง ๆ จากโครงการศึกษาดังกล่าวเป็น
 เหตุให้หลักสูตรเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยหลักสูตรชั้นประถมศึกษามีวิชาหนังสือ เลข
 บัญชี ภาษา (การเก็บใจความและการแต่งความ) ภูมิศาสตร์ วาดเขียน ธรรมจริยา
 และกายบริหาร ส่วนหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษามีทั้ง 6 วิชาในระดับประถมศึกษาและ
 เพิ่มวิชาของสาวตาร ความรู้ธรรมชาติ กวียานุติ การพระศาสนา และการบำรุง
 ร่างกาย¹ จะเห็นได้ว่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาเปลี่ยนจากการมุ่งฝึกหัด
 คนเพื่อเข้ารับราชการเป็นการมุ่งจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ในการประกอบ
 การที่สมควรแก่สภาพของคน หลักสูตรก็เปลี่ยนแปลงไปตามเป้าหมายของการศึกษา
 ต่อมาแผนการศึกษาชาติเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพความเจริญและพัฒนาการของประเทศ
 อีกหลายครั้ง หลักสูตรก็เปลี่ยนแปลงตามแผนการศึกษาชาติทุกครั้ง จนกระทั่งรัฐบาล
 ประกาศใช้แผนการศึกษาชาติฉบับใหม่ล่าสุด คือ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช
 2520 หลักสูตรในระดับชั้นต่าง ๆ ก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ

¹ อารี สัจฉวี, "วิวัฒนาการของหลักสูตรและระเบียบวิธีการเรียนการ
 สอน," บทเรียนจากการจัดการศึกษาในรอบร้อยปีที่ผ่านมา, หน้า 271-272.

พุทธศักราช 2520 ระบุไว้ว่าการศึกษามุ่งเป็น 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ให้จัดเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้มีประโยชน์ ครอบคลุมในศตวรรษที่ 21¹

การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 นั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้นตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.1-3) และ มัธยมศึกษาตอนปลายตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.4-6) และให้ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาใหม่แทนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 ภายในกำหนดเวลาดังนี้ ปีการศึกษา 2521 ให้ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาใหม่เฉพาะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) ปีการศึกษา 2522 ให้ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาใหม่เฉพาะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 (ม.1-2) และปีการศึกษา 2523 ให้ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาใหม่เฉพาะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (ม.1-3)² เดิมการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2503 มุ่งเพื่อเตรียมคนให้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นการจัดเพื่อคนกลุ่มน้อยเท่านั้น ส่วนการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในแนวใหม่นี้จัดเพื่อประชาชนส่วนใหญ่ เมื่อจบระดับมัธยมศึกษาแล้วก็สามารถที่จะสร้างงานให้กับตัวเองได้ ซึ่งเป่าหมายของการมัธยมศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 พอสรุปได้ดังนี้

¹ โรงพิมพ์อักษรมัจฉิต, แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรมัจฉิต, 2520), หน้า 6-7.

² กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: จงเจริญการพิมพ์, 2520), หน้า (3)-(4).

1. พัฒนาความรู้ทั่วไปซึ่งเป็นพื้นฐานของชีวิตให้สูงขึ้นจากระดับประถมศึกษา
2. พัฒนาความรู้ที่จะเป็นพื้นฐานในการศึกษาคอ เช่น ความสามารถที่จะเรียนภาษาอังกฤษประเทศ ดนตรีศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ซึ่งต่างจากประการแรกอันเป็นความรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข
3. เพื่อพัฒนาอาชีพของประชากร เมื่อเรียนจบระดับมัธยมศึกษาแล้วเข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษาไม่ไ้ หรือควยความสนใจของตนเองให้สามารถประกอบอาชีพตามที่ตนถนัดได้ สามารถทำงานเมื่อเลิกผลโดยไม่ต้องอาศัยระดับความรู้ในชั้นอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษาในชั้นสูงต่อไป
4. ต้องการพัฒนาอัจฉริยะของคน แต่ละบุคคลมีความสนใจ ความสามารถ และความถนัดไม่เหมือนกัน จึงจำเป็นที่ต้องศึกษาความสำคัญของวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียนอย่างเท่าเทียมกัน และหาทางพัฒนาให้ถึงจุดสูงสุด เช่น ถนัดในการร้องเพลงก็ส่งเสริมศิลปะของการขับร้องให้ถึงขั้นประกอบอาชีพได้ ถ้าเป็นช่างมืออัจฉริยะในการเป็นช่างก็พัฒนาในเรื่องของช่างเป็นต้น¹

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 นี้ นักเรียนสามารถเลือกวิชาที่นักเรียนมีความถนัดและสนใจได้ การประเมินผลเพื่อคัดสรรผลการเรียนจึงพิจารณาเป็นรายวิชาซึ่งเป็นอิสระแก่กัน² ซึ่งตามโครงสร้างของหลักสูตรกำหนดเป็นกลุ่มวิชา 4 กลุ่ม คือ กลุ่มวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ พัฒนาศิลปะ และการทำงานและอาชีพ สำหรับกลุ่มวิชาพัฒนาศิลปะกำหนดให้เรียนวิชาพลานามัย ศิลปะศึกษา และกิจกรรมต่าง ๆ เฉพาะวิชาพลศึกษาในวิชาพลานามัยนั้นต้องเรียนวิชาพลศึกษาบังคับ

¹ซงค้ วงษ์จันทร์, "หลักสูตรมัธยมศึกษา," คำบรรยายการพัฒนาการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2522), หน้า 11-12.

²สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ, การประเมินผลการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2521), หน้า 6.

2 คาบต่อสัปดาห์คือปี และเรียนวิชาพลศึกษาเลือกอีก 3 คาบต่อสัปดาห์คือ 3 ปี¹

วิชาพลศึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของชบวนการการศึกษา ซึ่งอาศัยกิจกรรมการออกกำลังกายตามความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละบุคคลเป็นสื่อการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสังคม พัฒนาการด้านร่างกายทำให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงเหมาะสมกับวัยและเพศ มีความไว้วางใจระดับกระโดด และทรงตัวที่ดี พัฒนาการด้านจิตใจทำให้เป็นผู้ที่มีความอดทน โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์ ยุติธรรม และรู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย พัฒนาการด้านอารมณ์ทำให้เป็นผู้ที่มีความสุขุม เบิกบาน และหนักแน่น และพัฒนาการด้านสังคมทำให้เป็นผู้มีระเบียบวินัยเคารพกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ และรู้จักการปรับตัวไม่เข้ากับผู้อื่นในสังคมใดก็ได้² การเรียนการสอนวิชาพลศึกษาในประเทศไทยแต่เดิมมากระทำกันอย่างไม่มีระเบียบแบบแผน ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปในการสร้างร่างกายให้แข็งแรงเพื่อการป้องกันเอกราชของประเทศ ดังที่ห้อง เกิดแก้ว โลกกล่าววว่า "การพลศึกษาของไทยนั้น ในประวัติศาสตร์สมัยกรุงสุโขทัยไม่ใคร่บังไว้ชัดเจนนัก ทั้งนี้เพราะไทยในสมัยนั้นต้องอยู่กับการสร้างประเทศด้วยการทำสงคราม"³

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521, หน้า 3.

² ชาญชัย เรื่องขจร, "ความนึกเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อสมรรถภาพการปฏิบัติงานของอาจารย์พลศึกษาในวิทยาลัยครู," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 5.

³ ห้อง เกิดแก้ว, ประวัติศาสตร์พลศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2520), หน้า 37.

ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาการเรียนการสอนวิชาพลศึกษากระทำกันตามสำนักต่าง ๆ และสำนักจัดการเรียนการสอนกันเอง กิจกรรมพลศึกษาส่วนใหญ่ได้แก่ มวย กระบี่กระบอง ฟล่อง ทวน และง้าว เป็นต้น ในแต่ละหมู่บ้านก็มีการฝึกหัดว่ายน้ำ การเล่นรำพื้นเมือง หอยสะบ้า พายเรือ และแข่งขันเกมสนุกสนานต่าง ๆ¹ ในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชการศึกษาได้เจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุดทุกด้าน เฉพาะวิชาพลศึกษาก็มีค่าทำให้เกิดขึ้นหลายประเภท เช่น การชกมวย หมอบนวด การฟันดาบ ตีกระบี่กระบอง เป็นต้น² ในสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาก็ยังคงกระทำกันอย่างไม่มีระเบียบแบบแผนอยู่³ การกำหนดวิชาพลศึกษาเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นเริ่มขึ้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแผนใหม่ขึ้นในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2441⁴ แม้การศึกษาได้เจริญและเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับเป็นเหตุให้รัฐบาลเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาชาติมาหลายครั้งแล้ว แต่แผนการศึกษาศึกษาชาติทุกฉบับกำหนดให้จัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาเป็นวิชาบังคับทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น⁵ วิชาพลศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 45-55.

² วรวิทย์ วทีนสรากร, การศึกษาของไทย, หน้า 9.

³ ฟ่อง เกิดแก้ว, ประวัติพลศึกษา, หน้า 56-59.

⁴ Vorasak Pimchob, "A Recommended Four Year Undergraduate Curriculum for Professional Preparation of Physical Education Teachers in Thailand," (Doctor's Thesis, School of Health Physical Education and Recreation, Indiana University, 1976), p. 3-4.

⁵ ชาญชัย เรืองขจร, "ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่ปรึกษาสมรรถภาพการปฏิบัติงานของอาจารย์พลศึกษาในวิทยาลัยครู," หน้า 7.

พุทธศักราช 2521 มีสาระแตกต่างไปจากเดิมมาก กล่าวคือ กำหนดเวลาเรียนเพิ่มขึ้น กำหนดวิชาบังคับไว้ชัดเจนว่าทุกโรงเรียนในประเทศจะต้องสอนวิชาที่กำหนดให้เหมือนกัน โดยมีหนังสือแบบเรียนและคู่มือการสอนวิชาพลศึกษาบังคับสำหรับครู มีวิชาเลือกให้นักเรียนเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจภายในขอบเขตที่โรงเรียนจะสามารถจัดให้ได้ ตลอดจนระบบการวัดผลและประเมินผลการเรียนก็เปลี่ยนไปด้วย จึงคาดว่าการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 วิชาพลศึกษาน่าจะมีปัญหาหลายประการ และในปีการศึกษา 2525 กระทรวงศึกษาธิการจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นใหม่ให้สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521¹ การสำรวจปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 วิชาพลศึกษาของโรงเรียนรัฐบาล จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะทราบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา และเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงเลือกทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 วิชาพลศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลในเขตการศึกษา 3"

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 วิชาพลศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลในเขตการศึกษา 3
2. เพื่อหาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 วิชาพลศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลในเขตการศึกษา 3

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521, หน้าคำนำ.

โดยกำหนดขอบเขตปัญหาการใช้หลักสูตรดังนี้

1. ปัญหาทั่วไปเกี่ยวกับหลักสูตร ซึ่งกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้
 - 1.1 ปัญหาการสอบใบบรรณผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตร
 - 1.2 ปัญหาการกำหนดรายวิชาพลศึกษาบังคับ
 - 1.3 ปัญหาการกำหนดรายวิชาพลศึกษาบังคับตามแผนการสอนในแต่ละระดับชั้น
 - 1.4 ปัญหาการปฏิบัติตามเงื่อนไขการใช้หลักสูตร
 - 1.5 ปัญหาการสอบใบบรรณผลตามจุดประสงค์ของรายวิชา
2. ปัญหาการสอนวิชาพลศึกษาบังคับตามหลักสูตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 วิชาพลศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลในเขตการศึกษา 3
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงหลักสูตร

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยถือว่าผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนตอบตามความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ครูพลศึกษา หมายถึงครูผู้สอนวิชาพลศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนรัฐบาลในเขตการศึกษา 3
2. เขตการศึกษา 3 หมายถึงเขตการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วยจังหวัดสงขลา ชุมพร นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และพัทลุง
3. หลักสูตรวิชาพลศึกษา หมายถึงหลักสูตรวิชาพลศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

4. จุดประสงค์ของหลักสูตร หมายถึงจุดประสงค์ของวิชาผลึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

5. จุดประสงค์ของรายวิชา หมายถึงจุดประสงค์ของวิชาผลึกษาบังคับที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

6. วิชาผลึกษาบังคับ หมายถึงรายวิชาผลึกษาบังคับตามแผนการสอนสำหรับชั้น ม. 1 ม. 2 และ ม. 3 ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

7. แผนการสอน หมายถึงแผนการสอนวิชาผลึกษาบังคับที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

8. เงื่อนไขการไรหลักสูตร หมายถึงเงื่อนไขของการไรหลักสูตรวิชาผลึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

9. โรงเรียนมัธยมระดับจังหวัด หมายถึงโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาซึ่งเดิมเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดและโรงเรียนสตรีประจำจังหวัด

10. โรงเรียนมัธยมระดับอำเภอ หมายถึงโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาในเขตอำเภอต่าง ๆ ที่ไม่ใช่โรงเรียนมัธยมระดับจังหวัด

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย